

V Paláci kultury vrcholí Pražské quadriennale

Pražské quadriennale, PQ 91, mezinárodní přehlídka jevištního výtvarnictví a divadelní architektury, se blíží k závěru. Jsou známi i jeho vítězové, které určila mezinárodní porota jedenácti odborníků v čele s předsedou Arnoldem Aronsonem (USA).

Celá přehlídka je tradičně rozdělena do čtyř částí a v podstatě do stejného počtu poschodí Paláce kultury, v jehož chodbách je instalována. U schodiště každého podlaží je vždy umístěn plánec rozložení jednotlivých expozic a sekcí. Jsou vesměs velice zajímavé a atraktivní, i když se v nich ukazuje zřetelně jak míra financí, tou kterou zemí na expozici věnovaných, tak výstavní fantazie.

Letošní, již sedmé PQ přivítalo některé státy a umělce, jimž nebylo dovoleno totalitním režimem zúčastnit se předchozích přehlídek. Jsou to především Izrael, Korea a scénograf Luboš Hruza. Někdejší šéf výpravy Činoherního klubu emigroval roku 1969 do Norska, v jehož expozici se však v minulosti nesměl objevit. Proto je jeho dílo z posledních let věno-

Nápadníci Zlaté trigy

ván právě u Norů letos maximální prostor. Jeho scénický návrh ovšem můžeme vidět i v naší mozartovské expozici. Tu ostatně uvádějí velké fotografie Josefa Svobody a režiséra Bohumila Hrdličky, velice úspěšně působícího již dlouhá léta ve SRN.

Zlatou trigu, nejvyšší ocenění PQ, udělila letos porota Velké Británie, která si ji odváží již podruhé. Zlatou medaili za scénografii získala za všestrannost, hloubku a jasnost díla Mirjam Grote-Ganseyová z Nizozemska, dvě stříbrné medaile Alain Chambon z Francie a Roni Toren z

Izraele, čestné uznání Lotte Melan-tonová ze Švédska. V oboru kostýmní tvorby získala stříbrnou medaili Vera Marzotová z Itálie, čestné uz-

nání Byung Bok-lee z Koreje. Kromě toho udělila porota čestné uznání Španělsku — Katalánii — za národní expozici, která ukazuje duchovní rozmach a vitalitu katalánského divadla.

Tematická sekce je věnována letošního jubilatovi W. A. Mozartovi. Je umístěna především ve čtvrtém podlaží, jen zlatou medaili významaný »Mozart v USA« se nachází mezi národními expozicemi o poschodí níže. Další zlatou medaili tu získal náš scénograf Jan Vančura a čestné uznání Polsko.

Podíváme-li se blíže na hodnocení poroty v těchto dvou částech PQ 91, zjistíme dvě zajímavé skutečnosti: tou první je, že mezi sedmi oceněnými jednotlivci jsou čtyři ženy, tou druhou, že na rozdíl od předšlých PQ nenalezla nikoho hodného zlaté medaile za kostýmy! Nehleďte na výstavě jen vítěze, i v dílech dalších autorů najdeme mnoho pozoruhodného a podnětného. Každá z expozic podává obraz národního charakteru divadla své země.

V suterénu Paláce kultury jsou umístěna díla žáků scénografických škol, tedy těch, kteří budou v blízké budoucnosti ovlivňovat podobu divadelních inscenací. Ačkoliv expozice není soutěžní, rozhodla se porota udělit celé této studentské přehlídce, studentům i jejich učitelům čestné uznání jak za celkový dojem, tak »za energii, kreativitu a neotřelý pohled, za optimismus, který vším postupuje a je dobrou předzvěstí pro budoucnost«.

Ludmila KOPÁČOVÁ

VP 1/122 25. 6. 91

2.6

Pan Sen

neboli v originále Monsieur Songe autora Roberta Pingeta završí letošní sezónu v pražském Divadle Na zábradlí. Ve spolupráci s Francouzským institutem E. Denise v Praze a v rámci zahajovacího dne Pražského quadriennale 1991 se totiž právě dnes od 20 hodin skutečně zmíněné pohostinské představení. V podání předních francouzských umělců před námi ožije komedie, kterou autor (ročník 1919) vydal před šesti lety v nakladatelství Minuit. Hlavní hrdina zkouší vyjádřit svou nečinnost psaním prvního románu — a autor tak docíluje jednoho ze svých záznamů skutečnosti, kterému by měla dominovat pravda svědomí.

(mš)

ZAMYŠLENÍ NAD PRAŽSKÝM QUADRIENNALE 91

10. 6. 1991, 2. VII. 1991, A. 5

Sedmé Pražské quadriennale jevištního výtvarnictví a divadelní architektury probíhalo v Praze od 10. do 30. 6. 1991. Mezinárodní porota ocenila Zlatou trigou expozici Velké Británie, zlaté medaile v soutěži scénografické a kostýmní tvorby připadla Mirjam Grote Gansey z Nizozemí, v tematické sekci (inscenace oper W. A. Mozarta) Janu Vančurovi z ČSFR a expozici USA, v sekci divadelní architektury projektům z Řecka a Francie; dále byly uděleny 3 stříbrné medaile a 6 čestných uznání.

Velkorysá konfrontace scénického výtvarnictví otevírá v plném světle věcnou propast mezi statickým výstavním exponátem a dynamickým procesem, jakým je divadlo. Scénický živel se skrze výtvarné a výstavnické ozvláštňování s postupem let přece jen do prostor PQ probojoval. Vítězná expozice PQ 1987 (USA) prováděla návštěvníky autentickým prostředím scénografických ateliérů, jejichž výtvarné produkty se ztrácely v hlubo-

kém stínu barnumského designu. Ocenění expozice SRN (PQ 1983) vytvořila na své vymezené ploše svého druhu scénické prostředí, v němž se

scénický svět, v němž psychologie otevírá ventily mystice a džinům symbolů. V polské expozici (rovněž potměšilá) návštěvník šlapal po průhledném »ledu«, pod nímž ustrnuly silné postavy od Leszka Madzika. O svébytný výtvarně-scénický účinek usilovaly nejmárgantnější expozice československá a sovětská. Obě vyrůstaly z prožitku pohnutého dějinného happeningu. Zatímco černá prostorná rakev ČSFR (symbolizovala ovšem období ČSSR) poklidně ukrývala pod svými křídly pečlivě i ledabyly, vábně i nevábně provedené makety, jakési malé bizarní hračky tiše snící svůj sen ve velké díře, a otevírala skrze prosklenou stěnu ironicky exkluzivní pohled na Hradčany, které nám zatím ještě nikdo nezbořil ani neprodal, seběmrskačská expozice sovětská demonstrovala přelomový okamžik, kdy se papundeklové mrakodrapy a obří lidé hroutí ani ne tak pod poryvem imaginárního větru, jako pod tíhou své podvodné podstaty. Žádná

z jmenovaných expozic nebyla oceněna.

Současně se »scénickými« pokusy se tříbí, vyhraňují, kultivují, ale i tříští a hybridizují kombinace »klasických« prostředků prezentace (návrh, maketa, fotografie, video). Právě ty při letošním udělení cen porota upřednostnila. Ani »konzervativci« nezůstávají jen u strohého způsobu dokumentace. Vítězní Britové postavili své již tradičně perfektní makety na plechové popelnice; jako by se zdvořilým žertem omlouvali za svou nezdolnou estetizovanou solidnost. Němci nás postavili před groteskní tragické postavy Schillerových Loupežníků na fotografiích v životní velikosti.

Sympatie a zájem o příklon k tradicím a k estetice »krásného« můžeme spatřovat rovněž v ocenění neoromantických návrhů Jana Vančury a muzejně historizujících kostýmů Italky Very Marzotové (stříbrná medaile).

MARIE BÍLKOVÁ

P. S. ke Quadrienále

Kateřino Ptáčková, uklidněte se, pokud jde o Čs. expozici na Quadrienále, původem (napůl) z Vašeho ducha: patří k těm několika málo s nápadem. Nápad je ta šalaňda, stodola, kterou lze vlastně pokládat za provizorní stánek kočovného divadla. Co se pak uvnitř děje, je svým způsobem divadlo: do prostorů hozená asambláž maket a nápadů, dohromady osiřelá scény, stesk po mohutně koncipovaných dramatech a inscenacích, ale možná i stesk nad celým tím podnikem kvadrienálním.

Okno do krajiny je ovšem doopravdy divadlo: pohled se zarazí nejdříve na Ženu se šefkem, soše, které se lidově říká Žena s pucvoly; ta socrealistická paní pucující okno nebo výkladní skříň, je neblahé preludium k idyllickému pohledu na Prahu. A pod idylkou buší dramata minulá i přítomná v krutém kontrastu s tím kvetoucím panoramatem.

Dělala jste, co jste mohla, vyjímáte se oba docela dobře mezi ostatním světem, nedejte se otrávit blazeovanou kritikou.

Otázka ovšem je, co se dalo dělat a jaká vůbec může být nová podoba celé té potěmkinské vesnice z totalitních časů, která reprezentovala něco, co vlastně vůbec nebylo a zároveň bylo krásným křikem po svobodě a náhradní činností za živou nezávislou jevištní kulturu.

Tím směrem se nesly mě úvahy, když jsem sám a sám, jediný návštěvník, dvě hodiny bloudil po těch prázdných chodbách Paláce kultury a černokněžných kabinetech jednotlivých expozic.

Je to celé dohromady velice, neúměrně našim poměrům, nákladná a velikáská vzpomínka na příběhy, dramata a myšlenky, které se kdysi kdesi vzrušeně vzpínaly, ale už nejsou. Je to po nich jen osiřelá stopa, je to celé - při vši účtě - tělo bez duše nebo spíš: herbář krásných květů, vylisovaná vzpomínka na cosi kdysi krásně živého.

Svět se k nám přesto hrne, kvadrienále má zvuk, říkáte, dědičnou kvadrienálnost, unisono. Nepochybně. 150 výtvarníků se sem hrne, div se nepřerazí, mají přece eminentní zájem zúčastnit se, vylepšovat si své jméno, dostat medaili na pražském Quadrienále!

Jenže to vystavují pro nulovou anebo nepatrnou návštěvnost. Všechno zelo prázdnotou na té výstavě, a tu nezavinila špatná reklama, jak se domníváte.

Zelo to proto, že Quadrienále přestalo být poutním místem pro jinak myslící, politické, politickou demonstraci v totalitě, která byla ovšem zároveň perfidní superdemonstrací neexistující kulturnosti režimu!

Takže, vidíte, že mě ten smutný, prázdny velepodnik vedl jen k myšlenkám pro vás, zasloužilé, pracovitě a sentimentálně kvadrienále, velice nepotěšující. Ale co dělat, když mi jinak nelze?

Váš SERGEJ MACHONIN

ČSSR jako RAKEV

návštěvník výstavy pohyboval jako aktér i jako divák; tehdy však výstavnická atrakce volně replikovala scénografii konkrétní inscenace. Také PQ 1991 přineslo obdobné pokusy. Finská expozice, věnovaná pouze výtvarnici Tiině Makkonen, parafrázovala v potměšilých zákoutích, jejichž stěny obrůstaly poněkud morbidním mechorostem dožilých předmětů,

LD Z KULTURY

Letošní Pražské quadriennale (od 10. do 30. června) je sice již sedmé, ale poprvé se odehrává ve svobodném Československu. A je jistě paradoxní, že právě dnes má tato mezinárodní přehlídka scénografie, kostýmní tvorby a divadelní architektury, obzvláště všeobecná československá výstava (nehleď na to, že nájemné je tu tak vysoké, že by si to organizátoři quadriennale ani nemohli dovolit), a tak se uchýlilo do Paláce kultury.

NA PRAŽSKÉM QUADRIENNALE

Naše expozice soutěží tentokrát poprvé let a více pracovalo v divadle. Proto jsou v mezinárodní sekci, a proto má stejně tu makety scénografických návrhů ve velice malém prostoru — kolem 80 m². kým časově rozpětí, nikoli jen za posledních čtyřicet let. Věra Ptáčková a arch. Milan Ferencík vytvořili jakousi dřevěnou ohradu, kam jsme byli zahrnání jako ovce, zcela odděleně spásající pouze trávu na předěleném prostoru. Jeho omezení tedy autoři využili jako výrazný symbol, a aby zdůraznili změny, které se s námi staly, vybrali si místo přímo proti Hradu jako v jasné naději. Symbolické jsou i rudé transparenty, které z vnější strany ohrady byly buď strhány, nebo prostě spadly do prachu na zemi. A symbolice se nevyvíká ani veliká dřevěná židle, která jako by návštěvníka vítala do »ráje«, je v ní ovšem skrytý smysl — kdykoli se může změnit v gliotinu. Autoři tak chtěli zdůraznit ne-svobodu bývalého režimu a tato myšlenka je vedla i k záměru celé expozice, a totiž — nezdůrazňovat přínos a nápaditost jednotlivých scénografů, nýbrž úsilí celé scénografie vydobýt si svobodu a tvůrčí invenci alespoň při řešení divadelního prostoru, který je základním předpokladem, aby divadelní představení působilo emocionálně na diváky.

Charakterizovala jsem správně vaši koncepci? ptám se dr. V. Ptáčkové: »Chtěli jsme hlavně zdůraznit, že u nás došlo k zásadní změně. Proto jsme vytvořili jakousi pyramidu nebo asambláž maket, narážející na zdi, kde se nezdůrazňuje individuální přínos, ale statečnost a poctivost, s jakou se za posledních čtyřicet

MILENA NYKLOVÁ

Opravdu to za moc nestojí

Nová scéna hostí až do konce července Salón české scénografie. Je součástí Pražského quadriennale, mezinárodní přehlídky scénografie, kostýmní tvorby a divadelní architektury. A protože ve světě mají naši výtvarníci v tomto oboru tu nejlepší pověst, patří určitě svým tématem k zajímavým akcím. I naše fotografie ukazuje, že se lze asi na co dívat. A stejně tak nadějně působí i vstupní instalace v prosklené vstupní hale.

Ale, žel, dojem celku je velice rozpačitý. Vzpomínám si při té příležitosti na Salón výtvarného umění před několika lety v Praze (akce, která, jak se zdá, se asi nebude v blízké budoucnosti opakovat) — tehdy se vedle sebe sešla díla podprůměrná i vynikající. Člověk mohl diferencovat, vzájemně protiklady aktivizovaly jeho smysly. Salón české scénografie takové výkyvy nemá. Není to rozbourané moře nápadů, invencí, omylu a proher, ale poklidný český rybník, kde jen tu a tam vyskočí nad hladinu kapr a rozčepří stojaté vody.

Pokud se tedy necháte lákat názvem výstavy, pak doufám, že vás odradí alespoň neúměrně vysoké vstupné. Opravdu - dívat se na průměr za moc nestojí.

PETER KOVÁČ